

gó cselekményt csak néhány hosszabbra hagyott beállítás választja el attól, hogy a *Kívégzési parancs* ritmustalan akció sci-fiből átforduljon természet és technológia viszonyán meditáló *ambient* horrorba, de a formanyelvi tudatosság bármiféle jeleinek hiányában egyedül az marad szembe-tűnő, hogy milyen csekély a különbség az egysorosokkal kommunikáló sablonveteránok és a rájuk vadászó robotok között. Gomez filmje annak ellenére sem lép túl „az ember jó – a gép rossz” ősi tanulságán, hogy hősei térségükben egy kávéfőző érzelmi gazdagságával bírnak: ezt ugyan a csapat nőnemű kiborg-tagja volna hivatott tovább árnyalni, ám a technoszkepticizmus végül maga alá gyúri a figurát. Mint ha az *Ex machina* és a Sophia-incidens után a *Kívégzési parancs* is egyetlen gondolatot illusztrálna: bármit is építenek a derék tudósok, végül úgyis Pandóra lesz belőle.

SEPSI LÁSZLÓ

Mapplethorpe ▀

Mapplethorpe: Look at the Pictures – amerikai, 2016. Rendezte: Fenton Bailey és Randy Barbato. Kép: Mario Panagiotopoulos és Huy Truong. Zene: David Benjamin Steinberg. Szereplők: Robert Mapplethorpe.

Gyártó: Film Manufacturers / World of Wonder Productions. Forgalmazó: Cinefilm Co. *Feliratos*. 108 perc.

Nem tudjuk, hogy csak pont így jött-e ki a lépés, vagy a genderkérdések és a szólás-szabadság körüli viták újbóli erősödése is szerepet játszott benne, de a 70-80-as években a szexuális identitást élve boncoló sztárfotós, Robert Mapplethorpe most hirtelen nagyon népszerű lett a filmesek körében. Hamarosan forgatják a róla szóló életrajzi filmet, ezzel párhuzamosan pedig tévésorozat is készül a Patti Smith-szel való különleges kapcsolatáról, amelyet a punk díva 2010-es memoárja, a csodálatosan lírai *Kölykök* nyomán írtak. Mintha csak ennek a játékfilmes dömpingnek készítené elő a terepet az HBO *Mapplethorpe* című dokumentumfilmje, amely egykori barátok, szeretők, munkatársak (és ezek mindenféle kombinációinak) megszólaltatásával járja körbe a kompromisszumot nem ismerő művész botrányokban gazdag életútját.

Feszesen szerkesztett ízletit kapunk a kertvárosi gyerekkorból, az iskolai évekből, a művészi és szexuális önkeresés időszakából, majd abból a hihetetlen tudatos és mérhetetlen becsvágygal átítatott

brandépítésből is, ami már befutott, a sztárság felé lépdelő fotósként jellemezte. Az egész felfokozott életút és sikeres pályafutás fölött pedig ott lebeg a tragikus végzet ígérete: az AIDS-ben való leépülés és a halállal való szembenézés kínokkal teli utolsó felvonása, amit szintén ő maga örökített meg a legjobban hátborzongató és ikonikussá vált önarcképeiben. Mert ahogy a film eredeti címéből is kitűnik, a Mapplethorpe által bejárt út elsődleges lenyomatait maguk a képek jelentik, minden visszaemlékezés vagy történet csak ezekhez fűzött lábjegyzet. Nagy erénye a filmnek, hogy tisztában van ezzel, és hagyja szóhoz jutni a képeket is az emberek mellett. A sok szólamból együtt rajzolódik ki az az ellentmondásokkal teli, de hihetetlen karizmatikus személyiség, aki mindenkit manipulált és az ujjá köré csavart, de közben ugyanazzal a gyermeki nyitottsággal tudott egy virágos csendéletet, egy arcot, egy nemi szervet vagy épp egy kőkemény szadomazo-jelentetet fotózni.

JANKOVICS MÁRTON

Pelé ▀

Pelé: Birth of a Legend – amerikai-brit, 2016. Rendezte és írta: Jeff és Michael Zimbalist. Kép: Matthew Libatique. Zene: A.R. Rahman. Szereplők: Kevin

de Paula (Pelé), Diego Boneta (Jose), Vincent D'Onofrio (Feola), Colm Meaney (Raynor). Gyártó: Imagine Entertainment / Zohar International. Forgalmazó: A Company Hungary. *Szinkronizált*. 107 perc.

Ha Edson Arantes do Nascimento-t élő legendának nevezzük, valószínűleg még keveset is mondtunk. A Pelé művésznévén befutott futbalista minden idők talán legismertebb sportolója, Brazíliában nemzeti hős, mindenhol máshol példakép és ikon. Még egy világklasszis rendező számára is merész vállalkás lenne ezt az életutat fikciós formában megörökíteni, a rutintalan Jeff és Michael Zimbalist részéről pedig egyenesen vakmerőség volt igent mondani a projektre. A Pelé íróként és rendezőként is jegyző testvérpáros forgatott már a brazil szegénynyegedekben (*Favela Rising*) és a dél-amerikai futball világáról is (*The Two Escobars*), ami elviekben ideális előtanulmányként szolgálhatott volna első fikciós filmjükhez. A dokumentarista érzékenységnek, a realista hangvételnek itt azonban nyoma sincs – a fiatal játékos életét kilencéves korától az 1958-as világbajnoki diadalig követő történet a hollywoodi sportfilmek szokásos kliséit vonultatja fel.

Az alkotók mentségére szolgálhat, hogy Pelé karrierje valóban népmesei, az apja kettőtört álmát beteljesítő, mezítlábás, szegény srác útját a világhírig nehéz pátosz nélkül elmesélni, a drámai potenciál ugyanakkor hiányzik belőle, hiszen felemelkedése gyors és viszonylag fájdalommentes volt. Zimbalisták legfőbb bűne ezért nem az, hogy képtelenek kilépni a biztonságos panelek és a mítoszápolás kötelező körei közül, hanem hogy erre kísérletet sem tesznek. Megpróbálják ugyan értelmezni a legendát – szerintük Pelé játéktílusa a brazil néplélek megtestesülése –, de ezt az állítást a hasonló üzenetet sulykoló Nike-reklámok szintjén fogalmazzák csak meg. Peléről – a játékosról és a jelenségről – a stáblista alatt futó archív felvételek ezerszer többet mondanak el, mint az azt megelőző másfél óra.

BASKI SÁNDOR

A legkúlabb nap

Der gleiste Tag – német, 2016. Rendezte és írta: **Florian David Fitz**. Kép: **Bernhard Jasper**. Zene: **Siggi Mueller és Egon Riedel**. Szereplők: **Matthias Schweighöfer** (Andi), **Florian David Fitz** (Benno), **Rainer Bock** (Dr. Wüst), **Alexandra Maria Lara** (Mona). Gyártó: **Pantaleon Films / Erfttal Film**. Forgalmazó: **Big Bang Media**. Szinkronizált. 113 perc.

Anémet Florian David Fitz a végző kérdésekre fogékony, filozofikus közönségfilmek küldetésstudattal rendelkező képviselője mind színészként, mind pedig direktorként: első rendezésében önmagára osztotta a Földre visszatérő Jézus Krisztus szerepét (*Jézus engem szeret!*, 2012), a *Tour de Force* (2014) főhőseként pedig gyógyíthatatlan betegen indult el a barátaival egy nagyszabású biciklitúrára. Második saját nagyjátékfilmje, a Németországban nagy sikert arató *A legkúlabb nap* az eddigi összetevőket boronálja össze: az (ön)megváltás és a halál témájával foglalkozik egy kontinenseken átváló *road movie* keretében. A felvetett kérdések komolysága ellenére végig a humor dominál Fitz mozijában, elvégre a halálos beteg protagonista-tandem azért szövetkezik a hospice otthonban, hogy leszámoljanak valamilyeni félelmükkel, és eltöltsenek legalább egy olyan napot, amikor igazán éltek. A szorongó, hipochonder Andi (a sztárszínész Matthias Schweighöfer alakításában) és a direktor által megformált, lezseren vakmerő Benno ekként Afrikába utazik, hogy egy élménydús kalandtúrával tegyenek pontot az életükre. A *legkúlabb nap* egy működőképesre centírozott, az elmúlással szemközt is derűs *buddy movie*, amely túllép a kötelezően felvonultatott,

infantilis kamaszfantáziák kiélésén (a luxus sportkocsitól a háremes kicsapongáson át a Youtube-népszerűségig), és alkalmanként lényegközelezi egzisztenciális *bonmot*-kat szór a nagyközönség elé („a többiek is haldokolnak, csak ők nem tudnak róla”). Utolsó harmadában, amikor Fitz minden áron áramvonalasítani igyekszik a filmje melodráma-vonalát, kissé mesterkeltté, túlzásfoltta válik, de összességében a melegszerű optimizmusával és a szeretetteljes karaktereivel még így is az átlag felett marad.

TESZÁR DÁVID

Máris hiányzol

Miss You Already – amerikai-brit, 2016. Rendezte: **Catherine Hardwicke**. Írta: **Morwenna Banks**. Kép: **Elliot Davis**. Zene: **Harry Gregson-Williams**. Szereplők: **Jess** (Drew Barrymore (Jess)), **Toni Collette** (Milly), **Paddy Considine** (Jago), **Jacqueline Bisset** (Miranda), **Dominic Cooper** (Kit). Gyártó: **Flower Films / New Sparta Films / S Films**. Forgalmazó: **Cinetel Kft**. Szinkronizált. 112 perc.

Jess és Milly lelki társak, Jgyerekkoruk óta kitérnek egymás mellett, bár az egyik Birkenstock, a másik Louboutin: Jess nyugodt, meleg, bölcs, Milly excentrikus, vad, temperamentumos. Aki látta az 1988-as *Barátnőket* Garry Marshalltól, annak nagyjából meg is van a *Máris*

hiányzol két archetípusa és a cselekmény fő mozzogatórugói. Egy halálos betegség és egy régen várt kisbaba megszületésének melodramai pillanata révén a két nő mindent megkérdőjelez, beleértve saját testük korlátait, biztos alapon nyugvó párkapcsolataikat és persze életre szóló barátságukat is.

Catherine Hardwicke (*Tizenhárom, Alkonyat*) filmje a nyilvánvaló történetbeli egyezéseken túl elsősorban színészközpontúsága révén kapcsolódik elődjéhez, ám ma már a halálos (ezen belül is daganatos) betegség tematikája olyannyira közkeletű filmes berkekben – a szerzőitől a mainstreamig –, hogy jóval több kreativitást követel meg az alkotótól, ha valami autentikusnak is mondani kíván. Felvonul persze itt is a teljes közhelytár, és bár a bakancslista kifejezetten érdektelenül alakul, a rákos hősnő fejbortválásának jelenete érzékenyen, jóleső nagyszájúsággal szólal meg, míg a masztekktómia utáni lábadozás gyomorszorító pillanatai szinte már túl is lépnek azon, amit a fősodor még látni engedhet. A haldokló Milly-t alakító Collette, mint mindig, gyönyörű az acélosan küzdő nő szerepében, ám a látszólag talán kisebb feladatra szerződött Barrymore sem ragyog kevésbé. Így a rendezőnő megengedheti magának, hogy

Sarkkőri mentőexpedíció

Operasjon arktis – norvég, 2014.
Rendezte: Grethe Boe Waal. Írta: Leif Hamre. Kép: Gaute Gunnari. Zene: Trond Bjerkens. Szereplők: Kaisa Gurine Antonsen (Julia), Lars Arentz-Hansen (Holm), Nicolai Cleve Broch (Far), Kristofer Hivju (Fangstmann). Gyártó: Filmkameratene. Forgalmazó: Vertigo Média Kft. Szinkronizált. 87 perc.

Három pirosposzsgás arcú, tejfölszöke norvég gyerek ül a hóban takarókba burkolózva, és megbűvölten nézik a zölden világító sarki fényt. A *Sarkkőri mentőexpedíció* legemlékezetesebb jelenetében minden benne van, ami jó ebben a filmben: a találkozás a tünékeny, fenséges természeti csodával, miközben a hősök kiszolgáltatottsága némi feszültséget is kölcsönöz a látottaknak.

Kár, hogy minden egyéb csupán alibiként szolgál a valóban lélegzetelállító természeti képekhez. Nehezen hihető, hogy a három testvér elrejtőzik egy ki tudja, merre induló helikopterben, hátha hazahozhatják a sarkvidéken kutató édesapjukat. Ráadásul azután sem könnyű velük együtt érezni, hogy magukra maradnak a Spitzbergákon, hiszen mindhárman másképp idegesítőek: a legidősebb lány gyáva – neki legalább írtak fejlődési ívet a forogatókönyvben –, a kislány forrófejű, a középső lány pedig egyfolytában okoskodik.

Az elsőfilmes Grethe Boe-Waal nemcsak a tájképek és aranyos, hófehér szőrű állatok (szamojéd kutyák és bébi jegesmedvék) kedvéért porolta le a pilótaként és gyerekkönyvíróként is szép karriert befutott Leif Hamre 1971-es regényét, hanem a jogos, de együgyű környezetvédő üzenetek miatt is. A gyerekszerplők jószereivel a kamerába mondják, hogy miért vannak veszélyben a sarkvidékek, és hova vezethet a jégsapkák olvadása. Kalandjaik eközben a túlélőfilmek szokásos receptje szerint alakulnak, de a családbarát megközelítésből sejthető, hogy sem az élelem hiánya, sem a farkasordító hideg miatt nem kell igazán aggódniuk. A cselekmény nagy részében a gyerekek különböző, egymással felcserélhető kihívásokkal szembesülnek, és noha akadnak izgalmasabb jelenetek – általában azok, amelyekben szerepelnek jegesmedvék –, végeredményben a szűk másfél óra is túl soknak bizonyul ebből a gyönyörű vidéken játszódó, mégis fárasztóan egyhangú matinédarabból.

KRÁNCZ BENCE

Angry Birds – A film

Angry Birds – amerikai, 2016.
Rendezte: Clay Kaytis és Fergal Reilly. Írta: Jon Vitt. Zene: Heitor Pereira. Gyártó: Columbia Pictures / Rovio Entertainment. Szinkronizált. 97 perc.

Amióta a folytonosan új és új „előre eladott” alapanyagra vadászó *high-concept* tömegfilm elért arra a pontra, hogy blockbuster készülhet a Torpedóból, az egyszeri stúdióalkalmazott valószínűleg meg se rezzen, ha azzal állnak elé, hogy az új hívószó ezúttal a népszerű mobiljáték lesz („*Tudja, amiben madarakat kell kilőni disznókra!*”). 3 milliárd letöltés bizonyára megsemmisítő érv a további keresztkérdések ellen, másfelől a közelmúltban épp a *Lego kaland* példázta, hogy mégoly abszurd koncepcióból is kislülhet anyagilag és kritikailag egyaránt sikeres alkotás, némi kreatív spiritusz megléte és a csillagok szerencsés együttálása esetén – bár utóbbi ezúttal nem jött össze.

A trópusi sziget ártatlan öslakosai és az elzárt faunát megolygató, tojáslopó sertések

között kibontakozó konfliktus egyébként adná magát, hogy a szárnyas- és malacfiziológiára felhúzott, megfelelően gusztustalan poénok között navigálva szatirikus reflexiókat kapjon a „nemes vadak” ideájától a posztkolonializmuson át Huntingtonig és a migrációs krízisig sok minden, a slusszpoén azonban az, hogy a végtermék jelen esetben pont olyan kötelező, egyszerűpopkult referenciákkal megtűzdelt blöddi, mint azt váránk. Még talán az a legjobb húzás a sztoriban, amikor a campbelli mentorról kiderül, hogy húgyúti problémákkal küzdő, lepukkant rétisas, aki a kisujját sem mozdítja a tojásmentő akcióért – ennek elsődleges dramaturgiai funkciója, hogy szárnyas segítség híján előléphessen a mű *raison d'être*-je, a Csúzli, másrészt, hogy a szigetlakók megtanulják, az ősi mítoszok helyett saját magukban és a közösségben rejlik az erő. Bár a prosztó maddárkaland konstruktív üzenete ellenére is fényevekre van az épületes családi kikapcsolódástól, duplafeneket pedig legfeljebb állatszereplőkön találunk benne, ettől még megcélozhatná a kompromisszummentesen ütődött, szubverzív dadát – de nem teszi, csupán megmarad lapos és izléstelen gegparádénak, ami sajnos hosszabbra nyúlik egy átlagos metróútnál.

ANDORKA GYÖRGY

Csontok és skalpok

Bone Tomahawk – amerikai-brit, 2015. Rendezte: **S. Craig Zahler**. Írta: **S. Craig Zahler**. Kép: **Benji Bakshi**. Zene: **Jeff Herriott**. Szereplők: **Kurt Russell** (Hunt seriff), **Patrick Wilson** (Arthur), **Matthew Fox** (Brooder), **Richard Jenkins** (Chicory), **Lili Simmons** (Samantha). Gyártó: **Caliber Media Company**. Forgalmazó: **PARLUX Entertainment**. Szinkronizált. 133 perc.

Mínta egy westernfilm önmagában már nem is lehetne érdekes, az elsőfilmes S. Craig Zahler vadnyugati történetét horror-elemekkel vegyíti. Kár a fáradságért: a *Csontok és skalpok* nem a trancsírozós jeleneteknek köszönhetően lett szórakoztató film.

Nem is a sztori miatt, mert az sem különösebben rafinált. A törött lábú farmer feleségét elrabolják az indiánok, és a helyi seriff vezetésével szedett-vedett mentőcsapat indul az asszony keresésére. Amikor viszontagságos útjuk végén rátalálnak az emberrablókra, a hegyi barlangokban olyan borzalommal szembesülnek, ami felülmúlja minden várakozásukat. Kísértetiesen hasonlít ez a mese a szerény, de hatásos *Burrowers – A felszín alatt* vadnyugati horrorjához. A *Csontok és skalpok* bizony nem

az eredetiségével hat: idezi még az *Üdözőket* és a *Szikkák szemét*, továbbá az olasz kánnibálfilmeket és a hetvenes-nyolcvanas évek olyan vérengzős westernjeit, mint a *Gyilkos kilences* vagy a két *Skalpok*. Mitől működik mégis? Az író-rendező Zahler életszerű, szerethető figurákat állít filmje középpontjába. A nemes lelki seriff, az ügyefogyott, öreg seriff-helyettes, a gígerli, de hősi örökifjú és a hitvese nyomában napokon át mankóval sántikáló férj mind rokonszenves, emberi karakterek. Zahler finom vonásokkal rajzolja meg őket, és a karikatúrától sem idegenkedik. Jó a humora, nagy kár, hogy a túlzottan Tarantino hatású mutatató párbeszédék kigyomlálására nem szánt elég energiát. A *Csontok és skalpok* itthon megkésve, az *Aljas nyolcast* követően került a mozikba, ezért még nyilvánvalóbb a párhuzam, amit csak fokoz Kurt Russell azonos fizimiskája a két filmben.

A vadnyugat örök optimista szerelmesei egy-egy jobban sikerült új westernfilm felbukásakor hajlamosak a műfaj reneszánszát ünnepelni. Az *Aljas nyolcas* és *A visszatérő* mellett most a *Csontok és skalpok* is okot adhat a bizakodásra.

KOVÁCS MARCELL

Beépített tudat

Criminal – amerikai, 2016. Rendezte: **Ariel Vromen**. Írta: **Douglas Cook** és **David Weisberg**. Kép: **Dana Gonzales**. Zene: **Keith Power** és **Brian Tyler**. Szereplők: **Kevin Costner** (Jericho), **Ryan Reynolds** (Pope), **Jordi Mollá** (Heimdahl), **Gary Oldman** (Wells), **Tommy Lee Jones** (Dr. Franks), **Gal Gadot** (Jill). Gyártó: **Lionsgate / Millenium Films / BenderSpink**. Forgalmazó: **ADS Service**. Szinkronizált. 113 perc.

Amikor a 2009-es *Paper Man*-t Magyar forgalmazója szokatlan önreflexivitással **Ryan Reynolds**, a képzelt *szuperhős* címre keresztelte, valószínűleg csak a cég posztmodern profétái tudták, hogy az elkövetkező évtizedben Reynolds valóban az Amerikai Férfi tudatmélyéből testet öltő szuperegóját fogja fáradhatatlanul alakítani – akár az álomgyár legfoglalkoztatottabb szuperhős-színészeként Zöld Lámpástól Szellemzsarun át Deadpoolig, akár elmevándor Dr. Jekyll-ként a férfisármával megáldott sztárkollégák Mr. Hyde-jai mellett Bill Pullmantól Jason Bateman-en át Ben Kingsley-ig. Idei tudatfilmjében Reynolds kevésbé csinos asszisztense **Kevin Costner**, aki a Curt Siodmak-féle *Hauser's Memory* újabb lenyúlását jelentő történetben kefefrizurás pszichopata bűnözőként részesül a hősi halált halt mesterkém emlé-

keiben és lelki javaiban, hogy azután titkosszolgálati megbíró és a vérgonosz anarchista-vezér csapatai közé szorulva jogot szerezzen magának az új élethez, alakítójának a hatvan feletti sztárkarrierhez.

A thriller-specialista Vromen eddigi filmjeit elsősorban a kiváló színészek heroikus küzdelme jellemezte közepesen megírt figuráikkal (lásd a *The Iceman* sztárgárdás gengszter-életrajzát), és a *Beépített tudat* sem szakít ezzel a hagyománnyal. A veterán elitcsapat megható igyekezettel vonzolja át saját párvonalas tucatkarakterét a hol értelmetlen, hol érdektelen fordulaton, különös tekintettel a főszereplő Costnerre, aki eleinte esetlenül téblábol a tőle fényévekkel álló stratham-i überguykos-figurában, majd eredménytelenül próbálja hihetővé tenni a lehető legalkalmatlanabb pillanatokban rátukmált Reynolds-vonásokat. Noha mind tudatcserés sci-fiként, mind „menekülő gazember” thrillerként leszerepel, azért a *Beépített tudat* látványos tanulságot és szívszorító élményt kínál mindazoknak, akik értetlenül szemlélik korosodó kedvenceik elszánt idomulási kísérleteit a mai trendekhez De Niro-vulgárkomédiától Meryl Streep-mesemusicalig: immár a hajdani több mint testőr sem több, mint gazdatest.

VARRÓ ATTILA

